

Mihez kezdünk a múltunkkal?

Szemponatok cserkészettörténeti kutatásokhoz
Grynaeus András

Mi a cserkészettörténet tárgya?

A konferencián három különböző –film, elektronikus fotóalbum, hanganyag– „cserkészettörténet-feldolgozás” készült, a közös bennük az volt, hogy a „múlt” fogalmán a felosztás előtt történeteket értették a szerzők. Csak egyetlen vállalkozás volt, amelyik megpróbált párhuzamot vonni a mával. Holott a cserkészettörténetírás feladata szerintem minden cserkészzel kapcsolatos dologra kiterjed, és napjaink eseményei is a múltunk részét alkotják. Hogy ebből a folyamatosan bővülő „adatbázisból” mit és milyen mélységben dolgozunk fel, azt a megcélzott közönség szabja meg. Azaz cserkészettörténelmi alkotás a nyári tábor életének bemutatása éppúgy, mint egy öregcserkész visszaemlékezése, vagy a nemzeti nagytábor szervezeti felépítésnek kiderítése.

Ahhoz, hogy ilyen művek születhessenek egy folyamatosan bővülő „adattárra” lenne szükség, amelyben mindenki kedvére „bányászhatna” – nyilván a vonatkozó jogi előírások betartásával.

Kinek a feladata a cserkészettörténetének megírása?

A válasz megint az, hogy attól függ, kinek szól az alkotásunk? Egy csapat történetét a csapat tagjai tudják igazán hitelesen megírni, mert ők élték át az adott eseményeket, illetve nekik vannak meg azok a személyes csatornáik, melyeken az egykori tagok elérhetők. Egy élménybeszámoló vagy visszaemlékezés személyes hangvételt nem kívánhatjuk meg egy cserkészeten kívüli történésztől. Ugyanakkor a szervezet egy-egy életszakaszának leírását, megértését, tágabb összefüggések közé helyezését az említett szakember sokkal korrektebben tudja elvégezni, mint egy lelkes „amatőr”.

Mindez természetesen nem zárja ki akár kicsiben is a precízre, a történész mesterség fogásainak való alkalmazásától való tartózkodást, illetve egy szakember által írt mű is akkor jó, ha „életszagú”, olvasmányos. Másik oldalról azt jelenti, hogy a múltunkkal való foglalkozás nem „hitbizomány” senkinek, mindenkinek, aki érdeklődik, és vállalja a szakma írott és íratlan játékszabályainak betartását „joga” lehetősége a témával való foglalkozás.

Mit gyűjtsünk, és használjunk föl?

Alapszabály: mindent...

Rengeteg olyan tárgy lelhető fel a környezetünkben, melyek a cserkészettörténetéről mesél. Ugyanez igaz az írott dokumentumainkra is. Csapataink irattárai összesítve tonnákban mérhetők, és felelősségteljes döntést kíván ennek szelektálása. Mert egy tábor anyagi elszámolás, netán lefűzött számlái más értéket képviselnek 50 év távlatából, mint a résztvevő listája, netán az őrség naplója...

Óriási számú, és a digitális technika robbanásszerű terjedése révén egyre nagyobb mennyiségű fotó áll rendelkezésünkre. Jó lenne, ezeket is archiválni valamilyen értelmes rendszerben, mert már 10 év távlatából is lesznek olyan gyerekek a képen, akiknek nem emlékszünk a nevére. Ugyanez igaz a filmekre is. Nem szabad elfeledni, hogy az adathordozóink is változnak. Egy részük elöregszik, kifakul, elvesztik az adatokat, illetve azok az eszközök tűnnek el, melyek elolvashatóvá teszik őket... Szuper8-as kisfilmet lejátszó gépet alig lehet ma már találni. Sőt a diavetítő is kezd kimenni a divatból, az 1,4-es floppy pedig már technikatörténeti emlék...

Cserkészettörténetírásunk nagyon fontos feladata kellene lennie az ún. „oral history” műfajának üzése. Még, de sajnos már nem sokáig, élnek azok az öregcserkészeink, akik átérték a „rég” cserkészéletet, a felozlatást és az illegalitást. Ha őket nem meséltetjük, nem rögzítjük azt amit elmondanak, akkor ezek az élmények, ismeretek örökre elvesznek. Sok esetben nincs lehetőségünk ezek feldolgozására. De gyűjtsük őket össze az utolsó előtti pillanatban. Majd egyszer jön valaki, lehet, hogy éppen a saját csapatunkból, aki feldolgozza mindezt, élvezhetővé varázsolja. Válasszuk szét a múlt emlékeinek gyűjtését és feldolgozását. Legyen „adatbankunk”, melynek építéséhez bárki hozzátehet! Alakítsuk ki annak a gyakorlatát, hogy az ilyen munkát vállalók valamilyen elismerést, ellenszolgáltatást kapnak kicsiben (a csapatok szintjén) és nagyban (szövetségi szinten) egyaránt.

Milyen legyen egy cserkészettörténeti mű?

Ismétem önmagam: attól függ kinek szól! Ugyanazt az forrásanyagot felhasználva megírhatjuk olvasmányosan és a külső szemlélő, vagy a gyerekek számára emészhető formában elbeszél, elmesélt módon a csapatunk történetét, mint dokumentumokkal alátámasztva, lábjegyzetekkel és hivatkozásokkal korrektül felépítve tudományos alapossággal.

De lehetséges e kettő keveréke is: a régmúlt sok csapat esetében csak történészi módszerekkel érhető el, mert a még élő szemtanúk emlékei „csak” a ’40-es évekig képesek ma visszanyúlni. Így a csapattörténetünk egyre olvasmányosabb, élménybeszámolóbb szerűvé válhat.

Milyen legyen a cserkészettörténeti alkotásunk formája?

Számtalan lehetőségünk van. Kiadhatunk például könyvet a csapatunk 75. születésnapjára. Nyilván ezt akkor érdemes megtenni, ha reálisan elfogy annyi példány, amennyit a nyomda vállalható áron elkészít (bár a digitális nyomdák megjelenésével a kis példányszámú kiadványok is rentábilissá váltak!), és olyan művet alkotunk, amire valóban van igény! Egy történészi értékelés olvasottsága lényegesen kisebb, mint egy élménybeszámolóé, ahol a kiscserkészünk megtalálhatja a névsorban vagy a fényképeken az édesanyját/édesapját... Arra is érdemes gondolni, hogy egy ilyen kötet „repi-ajándéknak” is jól használható.

Sok csapat élt már eddig is a csapat életét bemutató film elkészítésének lehetőségével, ami a számítógépes filmszerkesztés terjedése révén egyre többek számára lesz elérhető, és sok cserkészünk felesleges energiája válik ezáltal hasznosíthatóvá.

Szinte korlátlan lehetőséget rejtenek az internetes felületek, ahol a csapatunk története sokak számára könnyedén hozzáférhetővé tehető. Persze itt érdemes a nyilvánossággal együtt járó esetleges kellemetlenségekre előre gondolni.

Öregcserkészeink visszaemlékezéséből összevághatunk egy hangoskönyvet, melyen ők mesélik el, hogy mikor és hogyan alakult meg a csapatunk, kik voltak a vezetők, hol volt az első csapattalunk, milyenek voltak régen a táborok...

Néhány technikai ötlet...

A szövegesen feldolgozott anyagoknál a végleges formát célszerű pdf formátumban publikálni, mert így a legkisebb az illetéktelen felhasználás kockázata.

Hangvágó program számtalan található, én az *audiocatalist* nevűt használtam, melynek jól használható próbaverziója ingyenesen letölthető az internetről. Filmvágó program is van ezerféle, az újabb windows-ok beépített elemeitől a félprofinak számító programokig. Nekem

a *Pinacel Studio*-t volt szerencsém használni, amely még bölcsészfejjel is könnyen kezelhetőnek bizonyult...